

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 169/2023-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Miroslavom Pilátom, Jarmočná 369, Hanušovce nad Topľou, proti postupu Okresného súdu Vranov nad Topľou v trestnom konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 44/2021 na hlavnom pojednávaní 8. septembra 2022, ktorým nepripustil sťažovateľa ako poškodeného na hlavné pojednávanie, takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou (ďalej len „okresný súd“) v trestnom konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 44/2021 na hlavnom pojednávaní 8. septembra 2022, ktorým nepripustil sťažovateľa ako poškodeného na hlavné pojednávanie (ďalej aj „napadnutý postup okresného súdu“). Sťažovateľ zároveň požaduje, aby ústavný súd zakázal okresnému súdu vykonávať akékoľvek úkony, ktorými by znemožnil výkon práv sťažovateľa ako poškodeného v predmetnom trestnom konaní, a aby prikázal okresnému súdu konať so sťažovateľom ako s poškodeným v predmetnom trestnom konaní. Sťažovateľ si uplatňuje aj náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

Prokurátor Okresnej prokuratúry Vranov nad Topľou podal 6. júla 2021 na okresnom súde obžalobu na obvineného [REDAKOVANÉ] pre zločin marenia konkurzného a vyrovnacieho

konania podľa § 242 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“). Následne 20. júla 2022 bolo okresnému súdu právny zástupcom sťažovateľa doručené podanie z 19. júla 2022, ktorým sa sťažovateľ domáhal priznania práv poškodeného v trestnom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 2 T 44/2021. Okresný súd na pojednávaní 8. septembra 2022 uznesením nepripustil sťažovateľa ako poškodeného na hlavné pojednávanie. Proti tomuto uzneseniu, ktoré sa iba zaznamenalo v zápisnici o hlavnom pojednávaní vzhľadom na to, že išlo o uznesenie, ktorým sa upravuje priebeh hlavného pojednávania, nebola prípustná sťažnosť.

3. Sťažovateľ okrem toho poukázal, že na základe pracovnej zmluvy z 31. mája 2017 vykonával pre obchodnú spoločnosť [REDAKOVANÉ] prácu na pozícii hlavného majstra. Uvedená spoločnosť nevyplatila sťažovateľovi mzdu a odmeny za mesiace august, september, október a november 2017 ani v lehote 15 dní po uplynutí ich splatnosti, na čo ukončil sťažovateľ pracovný pomer s touto spoločnosťou, pričom mzdové nároky sťažovateľa voči tejto spoločnosti predstavovali sumu 5 204,83 eur. Sťažovateľ preto 10. októbra 2019 podal na Okresnom riaditeľstve Policajného zboru Vranov nad Topľou podnet na prešetrenie podozrenia zo spáchania trestného činu. V nasledujúcom období bolo vedené trestné stíhanie pre zločin marenia konkurzného alebo vyrovnacieho konania v zmysle § 242 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. a) Trestného zákona Okresným riaditeľstvom Policajného zboru Vranov nad Topľou, v rámci ktorého sťažovateľ podal žiadosť o preskúmanie postupu policajta z 15. decembra 2020 podľa § 210 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“), pretože v uvedenom trestnom konaní nebolo vznesené obvinenie všetkým konateľom spoločnosti. Po tejto žiadosti bolo obvinenie vznesené aj ostatným konateľom spoločnosti, no v odpovedi Okresnej prokuratúry Vranov nad Topľou z 11. januára 2021 však bolo sťažovateľovi oznámené, že nemá postavenie poškodeného, pretože poškodeným je podľa § 242 Trestného zákona verejný záujem, pričom sťažovateľ vystupoval len v pozícii oznamovateľa trestného činu. Nároky sťažovateľa vyplývajúce z pracovnoprávneho vzťahu sťažovateľa a predmetnej obchodnej spoločnosti boli sťažovateľovi riadne priznané právoplatným rozhodnutím Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 18 Up 1192/2020 z 28. augusta 2020.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ uviedol, že pracovnoprávny nárok priznaný právoplatným rozhodnutím Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 18 Up 1192/2020 z 28. augusta 2020 nie je totožný s nárokom na dávku garančného poistenia. Účelom dávky garančného poistenia je totiž uspokojenie nárokov z pracovnoprávneho vzťahu v dôsledku platobnej neschopnosti zamestnávateľa. Dávku garančného poistenia vypláca Sociálna poisťovňa a v prípade riadneho splnenia zákonnej povinnosti konateľov predĺženej obchodnej spoločnosti v zmysle ustanovení zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“) by teda tento nárok sťažovateľovi potvrdil pridelený správca konkurznej podstaty v konkurznom konaní. Naopak, pracovnoprávne nároky vyplývajúce z pracovnoprávneho vzťahu možno uplatňovať výlučne prostredníctvom civilného súdneho konania ako samostatný nárok. Uspokojením jedného z týchto nárokov zanikne ten druhý, k čomu podľa sťažovateľa nedošlo, pretože nedošlo k aktuálnemu uspokojeniu pracovnoprávnych nárokov sťažovateľa

judikovaných Okresným súdom Banská Bystrica. Podľa sťažovateľa zároveň judikovaním tohto pracovnoprávneho nároku nezaniká jeho nárok na náhradu škody spôsobenej tým, že konatelia spoločnosti v rozpore s ustanoveniami zákona o konkurze opomenuli svoju povinnosť, a tým spôsobili, že sťažovateľovi nevznikol nárok na dávku garančného poistenia.

5. Sťažovateľ teda tvrdí, že nepriznaním postavenia poškodeného v predmetnom trestnom konaní mu okresný súd znemožnil uplatnenie škody, ktorá mu mala vzniknúť tým, že mu nevznikol nárok na dávku garančného poistenia. Sťažovateľ pritom považuje okolnosť, že mu nevznikol nárok na dávku garančného poistenia, za svoj ďalší nárok nad rámec jeho právoplatne priznaného pracovnoprávneho nároku judikovaného Okresným súdom Banská Bystrica. Zároveň sťažovateľ zdôraznil, že priznanie postavenia účastníka trestného konania sťažovateľovi umožní realizovať procesné práva poškodeného v tomto trestnom konaní a ovplyvniť tak priebeh trestného konania ako takého. Tým, že okresný súd napadnutým postupom nepriznal sťažovateľovi postavenie poškodeného na hlavnom pojednávaní, mal preto porušiť sťažovateľom označené práva v jeho ústavnej sťažnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), ako aj práva na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces (čl. 47 charty) napadnutým postupom okresného súdu.

7. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

III.1. K namietanému porušeniu čl. 47 charty:

8. Podľa čl. 51 ods. 1 charty sú ustanovenia charty určené členským štátom výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Európskej únie. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa základné práva zaručené v právnom poriadku Európskej únie uplatnia vo všetkých situáciách, ktoré upravuje právo Európskej únie, avšak nie mimo týchto situácií. Pokiaľ teda určitá právna situácia nepatrí do pôsobnosti práva Európskej únie, nemôžu sa na akty členských štátov vzťahovať ani ustanovenia charty (porov. napr. rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 30. júna 2016 vo veci C-205/2015, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov proti Vasilemu Tomovi, Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, body 23 a 24, ECLI:EU:C:2016:499).

9. Podľa vysvetliviek k čl. 51 ods. 1 charty cieľom čl. 51 je určiť rozsah pôsobnosti charty. Čo sa týka členských štátov Európskej únie, z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie jednoznačne vyplýva, že povinnosť rešpektovať základné práva vymedzené v rámci Únie je pre členské štáty záväzná výlučne vtedy, ak konajú v rámci rozsahu pôsobnosti práva Únie (rozsudok z 13. 6. 1989 vo veci 5/88 Wachauf, Zb. 1989, s. 2609; rozsudok z 18. 6. 1991 vo veci ERT, Zb. 1991, s. I-2925; rozsudok z 18. 12. 1997 vo veci C-309/96 Annibaldi, Zb. 1997, s. I-7493). Súdny dvor Európskej únie potvrdil uvedenú judikatúru týmto spôsobom: „Navyše je potrebné si uvedomiť, že požiadavky vyplývajúce z ochrany základných práv v právnom poriadku Spoločenstva sú rovnako záväzné

pre členské štáty, pokiaľ vykonávajú právne akty Spoločenstva...“ (rozsudok z 13. 4. 2000 vo veci C-292/97, Zb. 2000, s. I-2737, bod 37).

10. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

11. V súvislosti s námietkou porušenia základného práva podľa čl. 47 charty ústavný súd uvádza, že tento článok je potrebné interpretovať v súlade s čl. 51 ods. 1 charty (podľa ktorého ustanovenia tejto charty sú pri dodržaní zásady subsidiarity určené pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie. V dôsledku toho rešpektujú práva, dodržiavajú zásady a podporujú ich uplatňovanie v súlade so svojimi príslušnými právomocami a pri zachovaní obmedzení právomocí Únie, ktoré boli na ňu prenesené zmluvami) s prihliadnutím na vysvetlivky k charte a judikatúru Súdneho dvora Európskej únie. Ustanovenie čl. 47 charty normuje základné právo na spravodlivý proces, no aplikovateľnosť charty je podmienená vykonávaním práva Európskej únie (porovnaj III. ÚS 141/2011, IV. ÚS 398/2013). Ústavný súd časť ústavnej sťažnosti vo veci namietaného porušenia čl. 47 charty vzhľadom na nezistený presah tohto ustanovenia charty vo veci sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces:

12. Vzhľadom na okolnosť, že sťažovateľ svojou ústavnou sťažnosťou napádal postup okresného súdu, ktorý nevyústil do písomne vyhotoveného rozhodnutia, ústavný súd vyzval okresný súd, aby sa ešte pred predbežným prejednaním vyjadril k ústavnej sťažnosti a zároveň aby zaslal ústavnému súdu kópiu zápisnice z hlavného pojednávania z 8. septembra 2022. Okresný súd uvedené splnil podaním doručeným ústavnému súdu 26. januára 2023, v ktorom uviedol, že objektom trestného činu marenia konkurzného a vyrovnacieho konania podľa § 242 Trestného zákona je verejný záujem, a nie konkrétna fyzická osoba či právnická osoba (veriteľ), ktorá sama môže podľa § 11 zákona o konkurze podať návrh na vyhlásenie konkurzu, preto ani sťažovateľ ako oznamovateľ tohto trestného činu nemá v tomto trestnom konaní procesné postavenie poškodeného. Okresný súd zároveň zdôraznil, že sťažovateľ nemal procesné postavenie poškodeného ani v prípravnom konaní, t. j. nebol upozornený ako poškodený na možnosť preštudovania vyšetrovacieho spisu po skončení vyšetrovania a podania návrhov na doplnenie vyšetrovania podľa § 208 ods. 1 Trestného poriadku. Okresný súd zároveň poukázal, že návrhu sťažovateľa na ustanovenie spoločného zástupcu poškodených dozorový prokurátor nevyhovел z dôvodu, že ho tiež nepovažoval za poškodeného, a rovnaký záver vyplynul aj z odpovede dozorovej prokuratúry na žiadosť sťažovateľa o preskúmanie postupu policajta podľa § 210 Trestného poriadku. Sťažovateľ bol v prípravnom konaní vypočutý ako svedok, pričom okresný súd doplnil, že sťažovateľ by mohol mať procesné

postavenie svedka – poškodeného, ak by sa trestné stíhanie viedlo pre trestný čin zvýhodňovania veriteľa podľa § 240 Trestného zákona.

13. Po doručení vyjadrenia okresného súdu ústavný súd 17. februára 2023 vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby v prípade, ak by to sťažovateľ považoval za potrebné, zaujal stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, ktoré mu v prílohe zaslal. Sťažovateľ v stanovenej lehote na vyjadrenie okresného súdu žiadnym spôsobom nereagoval.

14. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že formálne bol napadnutý postup okresného súdu v súlade s príslušnými zákonnými ustanoveniami (§ 256 ods. 3 a 4 Trestného poriadku, ako aj § 178 Trestného poriadku). Ústavný súd preto posúdi, či zákonným spôsobom deklarovaný právny názor okresného súdu týkajúci sa postavenia sťažovateľa v trestnom konaní je nesprávny do takej miery, ktorá by odôvodňovala porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

15. Sťažovateľ tvrdil, že nepriznaním postavenia poškodeného v trestnom konaní mu bolo znemožnené uplatnenie škody, ktorá mu mala vzniknúť tým, že mu nevznikol nárok na dávku garančného poistenia. Tento záver sťažovateľa je ale zavádzajúci. Po prvé, sťažovateľova pracovnoprávna pohľadávka voči jeho bývalému zamestnávateľovi bola už v celosti priznaná rozhodnutím Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 18Up/1192/2020 z 28. augusta 2020. Vzťah tejto súdom judikovanej pohľadávky k dávke z garančného fondu má charakter solidárneho záväzku (uspokojenie z jedného z týchto zdrojov má za následok zánik nároku z druhého zdroja v miere, v ktorej bol splnený z prvého zdroja, pozn.). Fakticky teda ide o rovnakú pohľadávku, resp. pohľadávku vychádzajúcu z rovnakého právneho základu. Navyše dávka z garančného fondu je limitovaná na tri mesiace (§ 103 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov) a pracovnoprávny nárok sťažovateľa predstavuje nevyplatenú mzdu za štyri mesiace. Rozdiel je, samozrejme, vo vymožitelnosti – pokiaľ je dávka z garančného fondu vyplácaná priamo Sociálnou poisťovňou po splnení zákonných podmienok. Súdom priznaná pohľadávka musí byť častokrát vymáhaná v exekučnom konaní (v mnohých prípadoch s neistým výsledkom, pozn.). Tento rozdiel vo vymožitelnosti ale ústavný súd nepovažuje za tzv. extra škodu, ktorá by mohla byť uplatnená poškodeným iba v rámci trestného konania, ako v konečnom dôsledku naznačoval sťažovateľ. Sťažovateľovi totiž nič nebráni, aby si aj túto škodu uplatnil v občianskom súdnom konaní ako svoju pracovnoprávnu pohľadávku. Navyše takto skonštruovaná škoda (zo strany sťažovateľa vôbec nekonkretizovaná, pozn.) totiž inherentne predpokladá, že súdom priznaná pohľadávka je úplne nevymožiteľná, a teda zbytočná a bezcenná – čo ale v tomto momente nie je možné konštatovať (sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti ani neuviedol, či ju vymáha v exekučnom konaní, resp. či ju uplatnil v konkurznom konaní, pozn.). Po druhé, postavenie poškodeného v trestnom konaní žiadnym spôsobom neovplyvní nárok sťažovateľa na dávku garančného poistenia (postavenie poškodeného v prebiehajúcom trestnom konaní nie je zákonným predpokladom na túto dávku, pozn.). Z vyjadrenia okresného súdu je tiež zrejmé, že tento svojím napadnutým postupom iba potvrdil stav z prípravného konania, v rámci ktorého sťažovateľ rovnako nebol považovaný za poškodeného. Vzhľadom na už uvedené preto nie je zrejماً príčinná súvislosť medzi napadnutým postupom okresného súdu a sťažovateľom deklarovaným zhoršením vymožitelnosti jeho pohľadávky voči jeho bývalému zamestnávateľovi vo vzťahu k nepriznaniu dávky garančného poistenia.

16. Nad rámec otázky náhrady škody v trestnom konaní, ktorú sťažovateľ spájal s dávkou garančného poistenia, sťažovateľ iba všeobecne poukázal, že poškodený v trestnom konaní má lepšie postavenie, aby mohol ovplyvniť celkový priebeh trestného konania. Ústavný súd k tomuto konštatuje, že v rámci základného trestnoprocesného vzťahu existujúceho vo fáze súdneho konania je jednou zo strán obžalovaný so svojim právom na spravodlivé preskúmanie a rozhodnutie o oprávnenosti jeho trestného obvinenia a druhou stranou tohto vzťahu, ktorá uplatňuje trestné obvinenie, je prokurátor zastupujúci štát. V uvedenom základnom trestnoprocesnom vzťahu, v ktorom sa rozhoduje o otázke viny a trestu, má síce poškodený právo aktívne vystupovať pri zisťovaní skutkového stavu veci, nemá však postavenie strany oprávnenej „uplatňovať trestné obvinenie“, preto pre uvedenú časť trestného konania nemôže disponovať právom na spravodlivé súdne konanie (III. ÚS 749/2016), a preto iba všeobecný apel týkajúci sa postavenia poškodeného v trestnom konaní pred súdom neindikuje ústavnoprávnu relevanciu ústavnej sťažnosti vo vzťahu k základnému právu na súdnu ochranu, resp. právu na spravodlivé súdne konanie.

17. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05), prípadne z iných dôvodov. Za iné dôvody zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti treba nesporne považovať aj konkrétne okolnosti prípadu, predovšetkým intenzitu pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní dotknutého orgánu verejnej moci a ich ústavnoprávny rozmer vrátane miery, ktorou sťažovateľ priamo alebo nepriamo k pochybeniam či nedostatkom vyčítaným z jeho strany dotknutému orgánu verejnej moci svojim konaním prispel, a ich únosnosť z hľadiska požiadaviek na ochranu práva, ktorého porušenie sa namieta (IV. ÚS 62/08).

18. Pre nedostatok príčinnej súvislosti a ústavnoprávnej intenzity namietaných pochybení vo vzťahu k napadnutému postupu okresného súdu ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

19. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa, ako ich špecifikoval v petite svojej ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. marca 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu